

PERSPEKTIVY STŘEDOVÝCHODNÍ EVROPY

Země střední a východní Evropy jsou teprve na prahu Evropské unie. Se vstupem do této organizace spojují jak politické, tak zejména ekonomické cíle. Stejný zájem je i v řadě zemí Evropské unie, které s jejím rozšířením spojují podobné perspektivy. Rozšíření trhů je převažující motivací integračních snah právě pro nejbližší sousedy "středovýchodní Evropy". Jižní členské země Evropské unie jsou ve vztahu k novým potenciálním členům zdrženlivější. Kontakty mezi nejbližšími sousedy ve střední Evropě se prohlubují.

Nejužší ekonomické vazby existují již historicky mezi zeměmi střední Evropy a Německem. Bylo tomu ve středověku, bylo tomu od průmyslové revoluce v Evropě a tato tradice pokračuje, nyní s vyšší intenzitou. Je to oboustranný zájem. Pořádají se proto setkání zástupců zainteresovaných zemí na různé rozhodovací nebo prováděcí úrovni. Takovou akcí byl např. i květnový seminář ve Varšavě na téma "Identita střední Evropy" za účasti odborníků z Německa, Polska, Maďarska a České republiky. Zasedání mělo podporu UNESCO, Nadace Friedricha Eberta a Evropského institutu pro regionální a místní rozvoj Varšavské univerzity (EURO-REG).

Hlavním předmětem jednání bylo hledání optimálních struktur ekonomických a politických vztahů mezi stávajícími a budoucími členskými zeměmi Evropské unie. Středem pozornosti byla otázka, zda prostor mezi Berlínem, Varšavou, Prahou, Vídní a Budapeští má naději stát se při své spolupráci novým středem politiky a ekonomiky ve středovýchodní Evropě s vlastní identitou, nebo zda zůstane i nadále na periferii Evro-

py se všemi důsledky z toho vyplývajícími. Může nastat dokonce situace, že integrační politický proces nebude provázen stejným integračním procesem ekonomickým a že tedy nedojde v tomto směru k ekonomickému vyrovnání dosud národních ekonomik, ale naopak k prohloubení rozdílů. Byla by to analogie vývoje národních ekonomik, kdy se v rámci národních států ne vždy dařilo zajistit rovnoměrnost ekonomického vývoje na celém státním území. Příkladem zcela jasným byl vývoj v Německu po jeho politickém sjednocení, kdy ani značné úsilí o sociálně-ekonomické sjednocení není dodnes považováno za úspěšné. Jsou proto vyslovovány obavy, aby se podobná situace neopakovala při vstupu nečlenských zemí střední Evropy do Evropské unie na přelomu století.

V Německu byly skládány velké naděje na funkci východního Německa jako prostředníka západní Evropy k zemím střední a východní Evropy. Faktem je, že ekonomické vztahy Německa a Polska jsou velmi dynamické, ne však výhradním prostřednictvím "nových" německých zemí. Podobná situace se vyvíjí i ve vztahu k České republice a Maďarsku. Paradoxní je, že ekonomika východního Německa se orientuje na západní Německo a přes jeho hranice na západní členské země Evropské unie, ačkoli prohloubení vztahů se zeměmi střední a východní Evropy bylo považováno za prioritní. Dalším paradoxem je, že objem obchodu mezi zeměmi střední a východní Evropy navzájem neroste, ač by se to mohlo předpokládat a bylo racionální.

Nový program prohloubení kontaktů "přeshraniční spolupráce" zemí středovýchodní Evropy by se proto měl zaměřit na

budování orgánů, managementů pro posilování přeshraničních vztahů, které by anticiipovaly vývoj od počátku příštího tisíciletí. Cílem by měl být vznik nového, víceméně samostatného ekonomického prostoru s vlastní identitou. Je třeba najít nové mechanismy interregionální spolupráce, a to i v etapě dosavadních "národních států" neintegrovanych do vyššího organismu, kterým je Evropská unie. Připouštět se, že ani v ní není ještě vše na žádoucí úrovni. I tam často národní zájmy vlastních států převažují nad zájmy nadnárodními, integračními. K prohloubení spolupráce mezi zeměmi střední Evropy značně přispívají existující dvoustranné komise a podobné orgány, avšak to je pouze první stupeň opravdu provázané multilaterální spolupráce.

Navrhovaný kooperativní regionální management by měl za úkol především vybudovat integrační a všemi zeměmi, resp. regiony, schválený dopravní a komunikační systém, dále by měl dohlížet na koordinaci regionální ekonomické politiky, měl by podporovat komplementaritu a syngii místních produkcí, měl by vést ke spolupráci politických a sociálních partnerů přesahujících hranice dosud samostatných států a konečně by měl vést k větší provázanosti metropolitních regionů zemí střední a východní Evropy.

Podstatnou částí evropské regionální politiky však zůstává problém financování různých aktivit. Požadavkem vždy zůstává pomoc ekonomicky silnějším zemí a regionům zemím a regionům ekonomicky slabším. Na ohoť a její míře totiž závisí tempo integrace a vyrovnávání různých území v celoevropském kontextu již nyní.

Alois Andrlé